

10.6.2021

EOAK/3547/2021

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Tarkastaja Reima Laakso

MATKASELLIN OLOSUHTEET

1 KANTELU

Kantelija arvosteli asianajajansa laatimassa kirjeessä olosuhteitaan karanteenissa Vantaan vankilassa matkaselliin sijoitettuna. Kirjeen mukaan selliä ei ollut siivottu ja sellin wc-tiloissa oli seinillä muun muassa ulostetta, verta ja hiuksia. Kirjeen mukaan kantelija ei ollut saanut saippuaa pyynnöstään huolimatta eikä hänellä ollut minkäänlaisia siivousvälineitä, että olisi voinut itse siivota selliä. Kantelija moitti myös sellin kalustusta.

2 SELVITYS

Kirjeessä kerrotun tutkimiseksi Vantaan vankilaan lähetettiin selvitys- ja lausuntopyyntö. Vankilan apulaisjohtaja antoi 3.6.2021 päivätyn selvityksen (liitteenä).

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Vankeuslain 5 luvun 1 §:ssä säädetään vankilan osastoista.

Vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja.

Osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuutensa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen.

Miehet ja naiset on pidettävä eri asunto-osastoissa.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on antanut vankien asumisesta ja perushuollosta määräyksen 19/004/2010.

Määräyksessä todetaan muun muassa matkasellien ja siisteyden osalta seuraava.

Vankipaikka

Matkasellejä, rangaistus-, tarkkailu- ja eristyssellejä ei lasketa majoituspaikoiksi eikä niihin saa majoittaa vankeja pysyvästi.

Siisteys

Asuinostosta vastaava virkamies vastaa osaston yleisten tilojen ja sellien siisteydestä. Vankilan työnjohtajat ovat vastuussa vankien työtilojen siisteydestä. Kyseiset virkamiehet vastaavat siitä, että vangeilla on käytettävissään välineet siivousta varten ja että siivouksessa käytetään oikeita siivousmenetelmiä. Jokainen vanki on velvollinen siivoamaan oman sellinsä. Mikäli vanki ei kehotuksista huolimatta siivoa asuintilojaan, voidaan vangille määrätä kurinpitorangaistus.

3.2 Vankilan selvitys

Vantaan vankilan antaman selvityksen mukaan kantelija oli ollut vantaan vankilassa 14.–18.5.2021 välisen ajan. Vantaan vankilan matkasellit ovat kovalla kulutuksella, koska vankien määrät ovat suuria ja vaihtuvuus päivittäistä. Tilojen siivoamisesta huolehtivat sellissä asuvien vankien ohella puhdistajavangit. Matkasellisosastolla ei ole omaa vakituista puhdistajaa, vaan viereisen osaston vanki käy hoitamassa siivoustehtäviä silloin, kun selli on tyhjä.

Apulaisjohtajan osaston vartijoilta saadun tiedon mukaan vanki saa siivota selliä itse ja välineitä saa vartijoilta pyydettyä.

Apulaisjohtaja oli käynyt itse tarkastamassa 3.6.2021 kyseisen sellin. Hänen mukaansa sellissä oli pinttynyttä likaa, mutta ei verta tai ulosteita. Apulaisjohtaja oli kertomansa mukaan pyytänyt siivouksesta vastaavaa talousmestaria järjestämään ylimääräisen perussiivouksen kosseliin ja yhteisiin suihkutiloihin. Nämä toimenpiteet toteutettiin selvityksen mukaan 3.6.2021.

Apulaisjohtaja kertoi keskustelleensa myös osaston vartijoiden kanssa, jotta sellien siisteystasoa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin. Apulaisjohtajan mukaan siivouksen laatu ei valitettavasti ole kovin tasaista, koska se riippuu pitkälti kulloinkin vuorossa olevasta puhdistajavangista.

Yleisenä ongelmana yhteiselleissä todettiin olevan, etteivät nopeasti vaihtuvat vangit halua pitää selliä siistinä, koska pääsääntöisesti ovat hyvin siellä lyhytaikaisesti. Matkasellejä myös helposti töhritään ja tahallisesti sotketaan, koska syyllistä ei voida osoittaa, kun useita vankeja on ollut paikalla.

Apulaisjohtaja totesi antaneensa ohjeen talousmestarille hoitaa suihkutilaan uuden kiinteän saippua-annostelijan. Se tullaan asentamaan mahdollisimman pian. Vartijoiden mukaan on toimittu siten, että vangille on pyydettyä annettu valvomosta saippuaa, mutta jos ei sitä ole ollut valvomon varastossa juuri sillä hetkellä, niin sitä ei ole välttämättä saanut.

Lausunnon mukaan tilannetta nyt korjattu ja jatkossa pyritään kiinnittämään enemmän huomiota matkasellien siisteystasoon.

3.3. Kannanotto

Saamassani selvityksessä ei otettu kantaa yksittäistapauksellisesti kantelussa esitettyyn, jonka mukaan kantelija ei ollut saanut pyynnöstään huolimatta saippuaa. Kiinnitän tältä osin vankilan huomiota huolellisuuteen selvitysten antamisessa. Vankilasta saadun lausunnon pohjalta asian tutkiminen enemmälti ei ole mahdollista.

Edellä mainitussa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamassa määräyksessä 19/004/2010 todetaan yleisestä hygieniasta seuraava.

Vangille tulee järjestää mahdollisuus peseytymiseen päivittäin. Laitosten yleisiin peseytymistiloihin tulee hankkia hiustenpesuainetta ja saippuaa annostelijoineen. Jos vankilassa on sellikohtaiset suihkutilat eikä saippua-annostelijan käyttö ole tarkoituksenmukaista, vankilan tulee muuten järjestää saippuaa ja hiustenpesuainetta vankien käyttöön.

Lisäksi on huolehdittava siitä, että pesutiloissa on tehokasta ja turvallista desinfiointia. Aineen valinnasta tulee neuvotella terveydenhuoltohenkilökunnan kanssa.

Selvityksessä todettu tilanne, jonka mukaan saippuaa ei ole saatavissa, jos se on loppu valvomon varastosta, ei ole käsitykseni ja esimiesviraston määräyksen valossa hyväksyttävä, varsinkaan valtakunnallisen koronaepidemian aikana. Vankilassa on lausunnon perusteella laiminlyöty määräyksessä yleisestä hygienian ylläpidosta säädetty. Vankilan tulee pikaisesti korjata menettelyänsä tältä osin.

Kuten edellä esitettyssä keskushallintoyksikön määräyksessä, niin myös laillisuusvalvojan ratkaisuihin on vakiintuneesti katsottu, ettei vankeja tule pidempiaikaisesti majoittaa matkaselleihin. Perusteena tälle on muun muassa se, että niihin sijoitetuille vangeille ei useinkaan ole tarjolla muuta toimintaa kuin päivittäinen tunnin ulkoilu ja että matkasellien kalustus, esimerkiksi säilytystilat ja tuolit, on puutteellista ja useimmissa laitoksissa sellit sijaitsevat kellarikerroksessa.

Nyt käsillä olevan kantelun osalta majoituksen kesto ei anna minulle aihetta enempään, mutta voin ymmärtää, että selvityksessä kerrottu kantelijan matkasellissä viettäminen viiden päivän aika voi tuntua kohtuuttomalta, mikäli olosuhteet sellissä ovat olleet kantelussa kuvatun kaltaiset.

Marraskuussa 2017 Vantaan vankilaan tekemäni tarkastuskäynnin pöytäkirjassa tuotiin esille matkaselliosaston sellien seinien epäsiisteys.

Kanteluun saadun selvityksen perusteella matkaselli, johon kantelija oli sijoitettuna, oli ilmeisesti siisteystasoltaan siinä määrin epätyytyvässä kunnossa, että apulaisjohtaja kertoi pyytäneensä selliin

perusperuspesun. Niin ikään tuotiin esille, että matkasellien siivouksen laatu ei ole ollut kovin tasaista, koska se on riippuvainen pitkälti kulloinkin vuorossa olevasta puhdistajavangista. Siivoustyön lopputuloksen valvontaa ja työn johtamista ei selvityksessä tarkemmin kuvata.

Sellien luonne väliaikaisena majoitustilana ja vankien nopea vaihtuvuus tiloissa asettaa vankilalle erityisen velvoitteen huolehtia sellien siisteydestä. Matkaselliin asutettavalle vangille tulee pyydettäessä tarjota välineitä siivoukseen ja häneltä voidaan edellyttää siisteyttä, mutta viime kädessä vastuu tilojen kunnosta ja siisteydestä on vankilalla.

Keskushallintoyksikön määräyksessä on yksiselitteisesti todettu asuin-osastosta vastaavan virkamiehen vastaavan osaston yleisten tilojen ja sellien siisteydestä. Lausunnosta tai sen liitteistä ei käynyt selville, kuka on matkaselliosastosta vastaava virkamies ja oliko häntä kuultu asiassa.

Apulaisjohtajan kertomat korjaukset osaston siisteyden ja hygienian ylläpitoon ovat näkemykseni mukaan oikean suuntaisia, mutta eivät riittäviä ottaen huomioon Vantaan vankilan kautta kulkevat vankimäärät ja tällä hetkellä vallitsevan epidemiatilanteen.

Käsitykseni mukaan matkasellien siivouksen ja hygienian säännönmukaisen ylläpidon takaamiseksi Vantaan vankilan matkasellien siivous tulisi järjestää muulla tavoin kuin mitä vankilan selvityksessä on kuvattu. Vankilatarkastuksen yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella matkaselleissä todettuun piintyneeseen likaan voidaan vankityövoimaa käytettäessä vaikuttaa käsitykseni mukaan vain säännönmukaisella päivittäisellä ja tarvittaessa useamman kerran päivässä tapahtuvalla siivouksella ja siivoustyön ammattitaitoisella johtamisella sekä valvonnalla.

Otaksun edellä esittämäni vaativan vankilalle osoitettavien taloudellisten ja mahdollisesti henkilöstöressurssien lisäämistä matkasellien olosuhteiden sekä siisteys- ja hygieniatason korjaamiseksi.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset Vantaan vankilan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni vankilan johtajalle ja pyydän ilmoittamaan 31.8.2021 mennessä mihin toimenpiteisiin päätöksessä esittämäni antavat aihetta.

Lähetän päätöksen tiedoksi myös Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselle ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.